

การสื่อสารบอกเล่าวิถีชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบันด้วยบทเพลงร้อง ของชนเผ่าอ่าข่า จังหวัดเชียงราย

The Communication of Way of Life from Past to Present by Using Song of Akha Tribe in Chiang Rai Province

ประทัย พิริยะสุรวงศ์ *

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารบอกเล่าวิถีชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบันด้วยบทเพลงร้องของชนเผ่าอ่าข่า จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทเพลงร้องที่แสดงถึงวิถีชีวิตในอดีตของชนเผ่าอ่าข่าในจังหวัดเชียงรายและเพื่อศึกษาบทเพลงร้องที่แสดงถึงวิถีชีวิตปัจจุบันของชนเผ่าอ่าข่าในจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากร 4 หมู่บ้าน คือ บ้านอ่าข่าคอยช้าง บ้านอ่าข่าแสนใจ บ้านอ่าข่าป่าซาง และบ้านอ่าข่าแม่จันใต้ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกจากบุคคลในหมู่บ้านดังกล่าวที่มีความสามารถในการขับเพลงร้องจากอดีตถึงปัจจุบันแบบเจาะจง โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. เพลงร้องที่ใช้ในอดีตของชนเผ่าอ่าข่า มีความชัดเจนในด้านอายุของเพลงร้องดังกล่าวอยู่ในช่วงระยะเวลา 100 ปีที่ผ่านมา มีเนื้อหาของเพลงร้องมุ่งเน้นในด้านการดำรงชีวิต วัฒนธรรม การแต่งกายชาย-หญิง ความรัก เป็นหลัก เพลงมีเนื้อร้องและลีลาทำนอง การร้องในแบบเฉพาะของชนเผ่าอ่าข่า โดยเพลงร้องเหล่านี้มักนิยมร้องและใช้ในการเต้นรำในลานวัฒนธรรมของชุมชน หรือ แด ข่อง (Deh qahq) ซึ่งชนเผ่า อ่าข่าจะใช้เป็นลานสืบทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น

---

*การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2541), ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2. เพลงร้องปัจจุบันของชนเผ่าอาข่า ช่วงแรกของเพลงจะอยู่ในช่วงของการฟื้นฟูวัฒนธรรม เป็นการนำบทเพลงชนเผ่าและบทเพลงที่แต่งขึ้นใหม่มาใช้ นำมาวอลชนเพื่อสร้างความรู้สึกรักเผ่าพันธุ์ตนเองและธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ส่วนเพลงร้องช่วงเวลาที่สองมีการรับเอาแนวเพลงและทำนองเพลงจากต่างประเทศมาดัดแปลง เนื้อหาที่มีความเป็นสากลและเริ่มขาดเอกลักษณ์ของบทเพลงร้องในอดีตที่ผ่านมา

3. จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับบทเพลงร้องของชนเผ่าอาข่า ได้ข้อสรุปคือ เพลงที่อยู่ในช่วงแรกของยุคปัจจุบันเป็นห้วงเวลาของการฟื้นฟูวัฒนธรรม เพราะการฟื้นฟูวัฒนธรรมด้วยเพลงมีความสำคัญยิ่งยวดในการสื่อสารด้วยบทเพลงภายในชนเผ่า และประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เพลงร้องมีความแพร่หลายและเป็นต้นแบบของเพลงในห้วงระยะเวลาที่ 2 ในเวลาต่อมา

4. จากการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้ข้อสรุปในเวทีว่า บทเพลงร้องในอดีตควรถือระยะเวลาที่ชนเผ่าอาข่าอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นเกณฑ์ ซึ่งจะอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 110 ปี โดยมี ผู้อาวุโสบางท่านกล่าวว่า เพลงร้องบางเพลงมีอายุถึง 2,000 ปี นั้นยังไม่มีข้อมูล

คำสำคัญ : เพลงร้อง , การสื่อสารวัฒนธรรม , ชนเผ่าอาข่า , จังหวัดเชียงราย

Abstract

The research entitled “The Communication of Way of Life from Past to Present through Akha Songs of Akha Tribe in Chiang Rai Province” aimed to study the songs which represented the Akha’s way of life in Chiang Rai province in the past; and to study the songs which represented Akha’s way of life in Chiang Rai Province in the present. The population of this study was Akha tribe people in 4 villages, which consisted of Akha Doi Change village, Akha Saen Jai village, Akha Pa Sang village, and Akha Mae Chan Tai village. The sample group was selected through purposive sampling from the Akha tribe people who understood the songs both from the past to the present day. The research instruments were the in-depth interview, focus group and participant observation. Data were then analyzed using the content analysis. The results of the study revealed that;

1. With regards to the songs sung in the past, it could be seen that the songs were sung in the span of 100 years. The contents mainly focused on the way of life, culture, costumes of men and women, including love. The songs were sung in the community lawn and used for dancing in community lawn or “Deh qahq”. Akha tribe used this lawn to transfer cultural heritage from one generation to the next generation.

2. Akha songs which are sung today can be divided into two periods: the first or earlier period and the second period. The first or earlier period songs were old ethnic songs and the songs content were to establish the sense of love of their own ethnic group and conserve their own culture. The second period is the present day period. The songs were changed rapidly by adopting the melody and style of the western countries.

3. From the in-depth interview data, it could be concluded that Akha songs sung today especially in the first period was the cultural rehabilitation songs. The songs were written and sung to establish the consciousness of being Akha for Akha people to love and conserve their own culture. The songs became popular and became the model for the songs in the second period.

4. From the focus group discussion, it was concluded that the song in the past should be dated from the period that the Akha people moved into Thailand which is 110 years ago. Some senior people said that some songs are nearly 2,000 years old. Although, some songs were sung for a long time, there was no historical evidence to support the claim.

Keywords: Song, Cultural Communication, Akha Tribe, Chiang Rai Province

บทนำ

ในกรอบความร่วมมือของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub regional-GMS) ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกกำหนดกรอบความร่วมมือในด้านต่างๆ ได้แก่ กรอบความร่วมมือ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคม วัฒนธรรม ชนกลุ่มน้อย ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน (<http://www.mekongchula.com/views/mekong,2553>) ส่งผลให้จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ได้กำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมให้มีการศึกษา วิจัยและรวบรวม องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นและอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

(สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2554 : 3) อีกทั้งจังหวัดเชียงรายกำลังเป็นจังหวัดที่ขอพิจารณาวางแผน โครงการวางผังเมืองเป็นนครสร้างสรรค์ของยูเนสโก รองถัดมาจากจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำปาง (<http://th.wikipedia.org/wiki/B2,2557>)

จากทฤษฎีการสื่อสารวัฒนธรรมร่วม (Co-cultural Communication Theory) ซึ่งเป็นการค้นหาคะบวนการที่สมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมร่วมเลือกปฏิบัติทางการสื่อสาร (Communicative Practices) ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในโครงสร้างของสังคม โดยผ่านวิธีการสื่อสารที่สมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมร่วมได้ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้ได้ผลบางอย่างที่ตนต้องการนั้น สามารถจัดกลุ่มเป็นตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยอันมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร (Practice Selection) ได้ทั้งหมด 6 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ 1. ผลที่ต้องการ (Preferred Outcome) 2. ประสบการณ์ชีวิต (Field of experience) 3. ความสามารถ (Abilities) 4. บริบทของสถานการณ์ (Situational Context) 5. สิ่งที่ได้มาและสิ่งที่เสียไป (Perceived Costs and Rewards) 6. วิธีการสื่อสาร (Communication Approach) (พีรยุทธ ฮอร์พันธ์, 2551 ; อ้างอิงจาก Orbe, Mark P.,1998)

ภายใต้บริบทและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่ประกอบด้วยผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย โดยให้ความสำคัญในด้านวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในท้องถิ่น หากพิจารณาในด้านจำนวนประชากรของชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดเชียงรายแล้วพบว่า ชนเผ่าอำข่านับเป็นชนชาติพันธุ์ที่อาศัยกระจายอยู่ในเขตจังหวัดเชียงรายมากที่สุด (<http://www.sawadee.co.th/thailand/hilltribes/akha.html>, 2557) อีกทั้งชนเผ่าอำข่าเป็นชนเผ่าที่มีวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเฉพาะบทเพลงร้องของชนเผ่าที่มีการผสมผสานในด้านชีวิตความเป็นอยู่กับวัฒนธรรมนำมาบอกเล่าเป็นเนื้อร้องในเพลง ซึ่งบทเพลงร้องจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยภายใต้สภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตในชนเผ่าอำข่าจากอดีตถึงปัจจุบัน (อาหู่ ป่อแจ้, 2558 : บทสัมภาษณ์) ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการถอดบทเพลงเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นไปของบทเพลงร้องในแง่การสื่อสารของชนเผ่าอำข่าที่สะท้อนด้วยบทเพลงร้องของวิถีชีวิตในชนเผ่าอำข่า เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้มาใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ในท้องถิ่นต่อไป

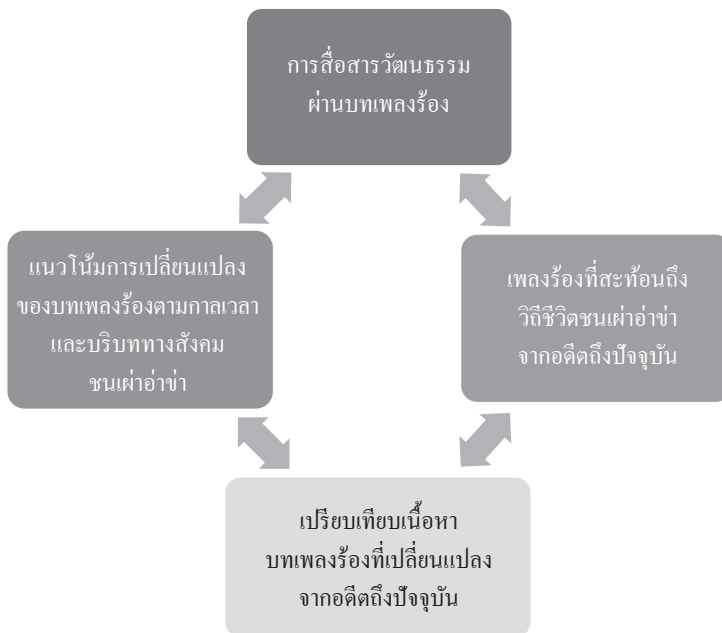
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทเพลงร้องที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตในอดีตถึงปัจจุบันของชนเผ่าอำข่าในจังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแบบจำลองเชิงพิธีกรรม (Ritualistic Model) นั้น มีลักษณะเป็นการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) โดยที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารนั้นจะมีการสลับบทบาทกัน ไปมา เช่น การนั่งสนทนากัน หลังจากสื่อสารกันแล้ว คู่การสื่อสารทั้งสองฝ่ายก็จะเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารของกันและกันแบบพบกันครึ่งทาง (Shared Meaning) ดังนั้นในแบบจำลองเชิงพิธีกรรมนี้จึงเปิด โอกาสให้คู่การสื่อสารทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารได้มากกว่าแบบจำลองเชิงการถ่ายทอดข่าวสาร

การบอกเล่าวิถีชีวิตด้วยบทเพลงร้องในชนเผ่าอ่า่าจึงเป็นการส่งสารในรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ผ่านกระบวนการสื่อสารเชิงพิธีกรรมและมีการขยายสู่การสื่อสารในกลุ่มย่อย (Small Group Communication) ภายในหมู่บ้านของชนเผ่าอ่า่า โดยผู้รับสารเมื่อรับฟังบทเพลงร้องแล้ว สามารถเข้าใจวัตถุประสงค์ของการบอกเล่าชีวิตในวิถีวัฒนธรรมชนเผ่าได้ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับชนเผ่าอ่าข่าและสภาพการณ์ปัจจุบันของชนเผ่า

อ่าข่าเป็นแขนงหนึ่งของชนเผ่าธิเบต-พม่า รูปร่างเล็กแต่ลำสันแข็งแรง ผิวสีน้ำตาลอ่อน และกร้าน ผู้หญิงมีศีรษะกลม ลำตัวยาวกว่าน่อง และขาแขน และขาสันผิวกับผู้ชาย มีภาษาพูดมาจากแขนงชาวโล-โล คล้ายกับภู ภาษาลาหู่ (มุเซอ) และลีซุ (ลีซอ) ไม่มีตัวอักษร ใช้ วัฒนธรรมของคนอ่าข่าทำให้พวกเขามองชีวิตของคนในเผ่าเป็นการต่อเนื่องกัน เด็กเกิดมาเป็นประกันว่าเผ่าจะไม่สูญพันธุ์ พอโตขึ้นกลายเป็นผู้สร้างเผ่า และกลายเป็นวิญญาณบรรพบุรุษคอยปกป้องลูกหลานต่อไปกฎต่างๆ เหล่านี้ครอบคลุมทุกคนในเผ่า ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นแนวทางสอน และแนะนำทุกคนในเรื่องของกฎหมายของเผ่า ประเพณี ศาสนา และการรักษาโรค กติกรรม สถาปัตยกรรม การตีเหล็ก และการทำของเครื่องใช้เครื่องนุ่งห่ม เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำเพาะ พวกเขาไม่มีตัวหนังสือใช้ แม้จะไม่ได้มีการบันทึกประวัติศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษร อ่าข่าก็มีตำนาน สุภาษิต เพลงร้องที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมมากมาย อ่าข่าสามารถสืบสาวรายงานบรรพบุรุษฝ่ายบิดาขึ้นไปได้ถึงตัว “ต้นตระกูล” เพราะเหตุที่มองตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของโซ่สร้อยซึ่งร้อยมายาวนักหนา (<http://www.openbase.in.th/node/1423,2551>)

อ่าข่าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งมีบรรพบุรุษพื้นเพเดิม อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน และได้อพยพโยกย้ายเข้าสู่ประเทศไทย ทางอำเภอแม่สาย (<http://www.openbase.in.th/node/1423,2551>) โดยมีจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีชาวอ่าข่าอาศัยหนาแน่นที่สุดมีประชากรอาศัยอยู่มากกว่า 85,000 คน (อาหู่ ปอแล, 2557 : บทสัมภาษณ์)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางวัฒนธรรม

Hall (1981 : 12) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมคือการสื่อสาร และการสื่อสารคือ วัฒนธรรม โดยวัฒนธรรมเป็นสภาพแวดล้อมของบุคคล ซึ่งไม่ใช่มีเพียงแค่มุมเดียวในชีวิตของบุคคลเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แสดงให้เห็นว่า บุคคลมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอย่างไร มีแนวทางในการคิด การเคลื่อนไหว หรือการแก้ไขปัญหาอย่างไร

โดย Edward T.Hall (1981 : 113,127) ได้แบ่งบริบทของระบบวัฒนธรรมออกเป็น

1. ระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมสูง (High Context Culture) ในระบบวัฒนธรรมรูปแบบนี้ จะมีความแตกต่างกันระหว่างคนในกลุ่มและคนนอกกลุ่ม โดยบุคคลที่อยู่ในระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมสูง นั้นจะมีความคาดหวัง

ถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล อันอาจเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลและมีความเป็นความจริง ไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่ในแง่ของทฤษฎีเท่านั้น

2. ระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมน้อย (Low Context Culture) ในรูปแบบวัฒนธรรมนี้ ความผูกพันของสมาชิกในกลุ่มสังคมในแบบดังกล่าวนั้น จะมีความประบาง จึงเป็นเรื่องง่ายที่จะรู้ถึงปัญหาล่วงหน้าและเผชิญหน้ากับบุคคล ในวัฒนธรรมดังกล่าว ถ้าหากสมาชิกรู้สึกถึงความไม่มั่นใจในกลุ่มแล้วสมาชิกในสังคม ก็สามารถที่จะย้ายหรือถอนตัวออกจากกลุ่ม ได้ทุกเมื่อ

3. ระบบวัฒนธรรมแบบแบ่งเพศชายหญิง (Masculinity & Femininity Culture) ในทุกๆ สังคมบน โลกใบนี้มีทั้งผู้ชายและผู้หญิงที่ซึ่งมีความแตกต่างกันตามลักษณะทาง ภายนอก ซึ่งแน่นอนว่าความแตกต่างทางกายภาพระหว่างผู้ชายและผู้หญิงนั้นมีเหมือนกัน ทั่วโลก แต่ความแตกต่างในเรื่องของบทบาท พฤติกรรมที่เหมาะสมระหว่างผู้ชายและ ผู้หญิงในแต่ละวัฒนธรรมนั้นมีความแตกต่างกัน สังคมใน โลกใบนี้มีลักษณะเป็นสังคม ที่แบ่งแยกวัฒนธรรมในเรื่องของบทบาททางเพศ โดยสังคมมีทั้งประเพณีเก่าแก่ที่สืบทอด ต่อกันมาและความทันสมัยในยุคปัจจุบันที่ซึ่งมีส่วนต่อบทบาททางเพศในสังคม

4. ระบบวัฒนธรรมที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Uncertainty Avoidance Culture) เป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยมนุษย์จะต้องพบกับเหตุการณ์ที่อาจจะก่อให้เกิด ความไม่มั่นใจ ซึ่งความไม่มั่นใจนั้นเป็นบ่อเกิดของความกังวลใจของบุคคล และแน่นอน ว่าบุคคลจะแสดงออกถึงความไม่มั่นใจในรูปแบบที่แตกต่างกันซึ่งสังคมในหลายๆ สังคม จะมีการพัฒนาแนวทางในการบรรเทาความกังวลใจ โดยระบบวัฒนธรรมที่หลีกเลี่ยง ความเสี่ยงนั้นสามารถนิยามได้ว่า เป็นขอบเขตที่ซึ่งสมาชิกของวัฒนธรรมในสังคมนั้นรู้สึก เป็นกังวลกับความกลัวหรือความไม่รู้ในสถานการณ์หนึ่งๆ

5. ระบบวัฒนธรรมที่มองเรื่องความดิงามในอุดมคติแบบเอเชีย (Long and Short Term Orientation Culture) มิติทางวัฒนธรรมของ Hofstede บางมิตินั้น สามารถ อธิบายได้เฉพาะวัฒนธรรมของชาวตะวันตกเท่านั้น เขาจึงได้มีการเพิ่มเติมมิติดังกล่าวขึ้น เพื่อแทนที่มิติในเรื่องของ ระบบวัฒนธรรมที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ที่พบว่าไม่มีความชัดเจน ในสังคมเอเชีย และเป็นมิติที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิดเฉพาะของชาวเอเชีย ซึ่งเชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องของประเทศของปรัชญาขงจื้อ (Dahl, 2005 : 13)

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมมีมิติที่มีความแตกต่างหลากหลาย ดังนั้นการที่บุคคล จะประสบความสำเร็จในการสื่อสารทางวัฒนธรรมนั้น บุคคลก็ควรที่จะมีการเรียนรู้และ ทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรมนั้นด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับบทเพลงร้องของชนเผ่าอาข่า

อาทู่ ปอแฉ่ (อาทู่ ปอแฉ่, 2559 : บทสัมภาษณ์) ได้กล่าวว่าบทเพลงร้องของชนเผ่าอาข่ามีคู่กับชนเผ่ามานานกว่า 2000 ปี โดยวัฒนธรรมของเพลงร้องมีหลากหลายรูปแบบ แบ่งเป็นประเภท ได้แก่

1. เพลงร้องแบบพรรณนาความรู้สึกหรือการอบรมสั่งสอนหรือการบอกเล่าตำนานในชนเผ่า ซึ่งเพลงร้องแบบพรรณนามีมาแต่โบราณยาวนานคู่กับชนเผ่ามักใช้ในโอกาสต่างๆ เพื่อพรรณนาตามบริบทที่ต้องการ การร้องจะมีลักษณะคล้ายเพลงขอทางภาคเหนือของไทย กล่าวคือจะร้องเป็นบทพรรณนายาวๆ บางที่เป็นหลายๆ ชั่วโมง เพราะเป็นการพรรณนาถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้ร้องประสบมาบ้างก็เป็นตำนานเล่าขานเกี่ยวกับวีรบุรุษในชนเผ่า บ้างก็เป็นเรื่องตำนานการเกิดชนเผ่า ไปจนถึงการสั่งสอนในการหาความรู้ การศึกษาวัฒนธรรม การดำรงชีวิต การทำมาหากิน ดินฟ้าอากาศ ฯลฯ

2. เพลงร้องแบบบทสวดในชนเผ่ามักใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ในชนเผ่า เช่น การสวดในพิธีกรรมต่างๆ งานศพ งานแต่งงาน งานบุญ การร้องแบบบทสวดจะมีคำร้องเฉพาะซึ่งเป็นภาษาโบราณยากต่อการเข้าใจเพราะเป็นคำเฉพาะ ผู้ที่จะสวดได้ต้องดำรงตำแหน่ง “หมอสวด” หรือ “พีมีะ” เท่านั้น

3. เพลงร้องทั่วไป เป็นเพลงร้องที่นิยมโดยทั่วไปในชนเผ่าตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันโดยชนเผ่าอาข่าจะร้องเพลงดังกล่าวใน 3 โอกาส คือ ในลานวัฒนธรรมของชุมชนในการไปทำไร่และในงานรื่นเริงต่าง ๆ ทั้งในและระหว่างหมู่บ้านในชนเผ่าด้วยกัน

ทั้งนี้เพลงร้องทั่วไปมีจุดเริ่มต้นจาก “แด ช่อง” (Deh qahq) ซึ่งหมายถึง “ลานวัฒนธรรมของชุมชน” บทเพลงร้องของชนเผ่าอาข่า จึงมีที่มาจากลานแดช่อง โดยมีการเต้นและร้องเพลงในลาน โดยบทเพลงร้องที่ใช้ ได้แก่ เพลงเก่าแก่ดั้งเดิมของชนเผ่าอาข่าที่ตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งโดยมากเป็นเพลงที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชนเผ่าเพลงความรักของหนุ่มสาว ไปจนถึงวิถีชีวิตประจำวัน อาทิ การปลูกข้าว การทำไร่ (อาทู่ ปอแฉ่, 2559 : บทสัมภาษณ์)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสาร หมายถึง การสื่อความหมายจากผู้ส่งสาร (Sender) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) โดยมีสารหรือข้อมูล (Message) เป็นเครื่องมือกระทำการผ่านช่องทางการสื่อสาร (Channel) และสามารถตรวจสอบความถูกต้องโดยปฏิกิริยาข้อย้อนกลับ (Feedback) หรือกระบวนการใส่รหัส (Encoding) และการถอดรหัส (Decoding) (<http://www.sau.ac.th>, 2550) โดยทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้มีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการเข้ารหัสและถอดรหัส ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า สิ่งสำคัญในการสื่อสาร คือ กระบวนการสร้างรหัสและถอดรหัสของผู้สื่อสารทั้งผู้รับและผู้ส่งสาร กิจกรรมที่สำคัญของการสื่อสาร ได้แก่ การแปลเนื้อหาข่าวสารให้เป็นรหัสสัญญาณ (Encoding) การแปลรหัสสัญญาณกลับเป็นเนื้อหา (Decoding) และการแปลความหมายของข่าวสาร (Interpreting)

2. ทฤษฎีเชิงระบบพฤติกรรมให้ความสำคัญกับเรื่องของสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในการส่งข่าวสารจากผู้ส่ง ผ่านสื่อหรือช่องทางไปยังผู้รับ

3. ทฤษฎีเชิงปฏิสัมพันธ์ ให้ความสำคัญกับกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างผู้รับและผู้ส่งสาร โดย การสื่อสารจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งข่าวสารเป็นตัวกำหนดปฏิกิริยาของผู้รับสาร

4. ทฤษฎีเชิงบริบททางสังคม เน้นอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร เช่น การสื่อสารเกิดขึ้นภายใต้อิทธิพลของปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ความเชื่อ การตัดสินใจ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจในเบื้องต้น จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านอำเภอดอยช้าง บ้านอำเภอดอยพัฒนา บ้านอำเภอดอยหอยกปลาโซ บ้านอำเภอสแกนใจ บ้านอำเภอดอยป่าซางและบ้านอำเภอแม่จันใต้ เพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับบทเพลงร้องต่างๆ ที่ยังใช้ภาษาอำเภอดอยซางและร้องกันในหมู่บ้าน แล้วนำมาเลือกให้เหลือตัวแทนที่จะนำมาใช้ 4 หมู่บ้าน คือ บ้านอำเภอดอยช้าง บ้านอำเภอสแกนใจ บ้านอำเภอดอยป่าซาง และบ้านอำเภอแม่จันใต้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ บุคคลที่มีความสามารถในบทเพลงร้องจากอดีตถึงปัจจุบันแบบเจาะจง บุคคลที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่

1. คุณอายุ จูเปาะ บ้านอำเภอดอยช้าง ตำบลลาวี อำเภอมแม่สรวย
2. คุณวันเพ็ญ ศักดิ์สุทธิเสน บ้านอำเภอสแกนใจ ตำบลแม่สลองใน อำเภอมแม่ฟ้าหลวง
3. คุณรุจิรา ใจภัทร บ้านอำเภอดอยป่าซาง ตำบลป่าซาง อำเภอมแม่จัน
4. คุณเพ็ญศรี ภัทรสุทธิกุล บ้านอำเภอมแม่จันใต้ ตำบลท่าก้อ อำเภอมแม่สรวย

จากนั้นจึงลงพื้นที่เพื่อรับฟังการขับร้องบทเพลงไปจนถึงบทเพลงร้องต่างๆ ที่สมาคมเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมชนเผ่าอำเภอดอยซาง จังหวัดเชียงราย ใช้เผยแพร่และร้องแพร่หลายอยู่ในชุมชน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก

(In-depth Interview) เกี่ยวกับบทเพลงร้องของชนเผ่าอ่าข่าจากกลุ่มชาวเผ่าอ่าข่าที่ยังสามารถร้องเพลงทั้งในแบบดั้งเดิมและแบบที่นิยมในปัจจุบัน, การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารผ่านบทเพลงร้องของชนเผ่าอ่าข่าจากอดีตถึงปัจจุบัน และการสังเกตและจดบันทึก (Observation and Note) ซึ่งเป็นการสังเกตในขณะการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งจากกระบวนการสื่อสารด้วยบทเพลงร้องแบบดั้งเดิมไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงของบทเพลงร้องในปัจจุบัน จากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทำการทบทวนเอกสารข้อมูลด้านเพลงร้องที่ได้จากข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนทนาในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวบ้านที่มีความสามารถด้านเพลงร้องเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านเพลงร้องต่างๆ (Focus Group) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมอ่าข่าและนักแต่งเพลงอ่าข่ายุคกลางจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และวิดีโอเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์แล้วนำมาประมวลเป็นข้อมูลการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทเพลงร้องของชนเผ่าอ่าข่า ได้ดังนี้

1. บทเพลงร้องของชนเผ่าอ่าข่ามีคู่กับชนเผ่ามานานกว่า 2000 ปี โดยวัฒนธรรมของเพลงร้องมีหลากหลายรูปแบบ แบ่งเป็นประเภท ได้แก่ 1. เพลงร้องแบบพรรณนาความรู้สึกรหรือการอบรมสั่งสอนหรือการบอกเล่าตำนานในชนเผ่าเกี่ยวกับวีรบุรุษในชนเผ่าบ้างก็เป็นเรื่องตำนานการเกิดชนเผ่าไปจนถึงการสั่งสอนในการหาถู่ การศึกษา วัฒนธรรม การดำรงชีวิต การทำมาหากิน ดินฟ้าอากาศ ฯลฯ 2. เพลงร้องแบบบทสวดในชนเผ่ามักใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ภายในชนเผ่า เช่น การสวดในพิธีกรรมต่างๆ งานศพ งานแต่งงาน งานบุญ การร้องแบบบทสวดจะมีคำร้องเฉพาะซึ่งเป็นภาษาโบราณยากต่อการเข้าใจเพราะเป็นคำเฉพาะ ผู้ที่จะสวดได้ต้องดำรงตำแหน่ง “หมอสวด” เท่านั้น 3. เพลงร้องทั่วไปเป็นเพลงร้องที่นิยมโดยทั่วไปในชนเผ่าตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยชนเผ่าอ่าข่าจะร้องเพลงประเภทที่ 3 นี้จะใช้โอกาสงานรื่นเริงต่างๆ ทั้งในและระหว่างหมู่บ้านในชนเผ่าด้วยกัน

2. เพลงร้องที่ใช้ในอดีตของชนเผ่าอ่าข่า มีความชัดเจนในด้านอายุของเพลงร้องดังกล่าวอยู่ในช่วงระยะเวลา 100 ปีที่ผ่านมา มีเนื้อหาของเพลงร้องสะท้อนให้เห็นชีวิตและวัฒนธรรมในความเป็นอยู่ตามวัฒนธรรมชนเผ่าอ่าข่า การแต่งกายชาย-หญิง ความรัก

ของหนุ่มสาว เป็นหลัก เพลงมีเนื้อร้องและลีลาทำนองการร้องในแบบเฉพาะของชนเผ่า
 อ่าซ่า เนื้อเพลงจะมีลักษณะการร้องโดยไม่ต้องประกอบเสียงดนตรี ส่วนใหญ่ของเพลง
 ในอดีตจะสามารถร้องปากเปล่า โดยเพลงร้องเหล่านี้มักนิยมร้องและใช้ในการเต้นรำ
 ในลานวัฒนธรรมของชุมชน หรือ แด ข่อง (Deh qahq) ซึ่งชนเผ่าอ่าซ่าจะใช้ลานแห่งนี้
 เพื่อการร้องเพลง เต้นรำ ทั้งเด็กและเยาวชน คนหนุ่มสาว เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมจาก
 รุ่นสู่รุ่น ยกตัวอย่างการถอดบทเพลงร้องในอดีตในงานวิจัย 1 เพลง คือ เพลงเชิดชุดินดี
 ได้ดังนี้

เพลง Baqmoq-leir (บาม็อก –เล – เชิดชุดินดี)

Baqmoq a leier baqmoq a-lei. Barmog bar teirmatei. Dov lei zaqjaq leir baqmoq
 a leir baqmoq a-lei.

บาม็อก อา เล บาม็อก อ-เล. บาม็อก บา เทมาทีอ. ดอ-ช เล-ช จ้าว เล บาม็อก อา เล
 บาม็อก อ-เล.

Baqmoq a leier baqmoq a-lei. Aqkaq yakhawq pawvq lawvq nga nyoer a lei. Miq
 cmq ya khawq khawq seevq khawq yaer a lei.

บาม็อก อา เล บาม็อก อ-เล. อ่าซ่า ชาฮ้อ พ้อ หล่อ ง้า ยู่ม อ-เล. หมี่ ชุม ชา ช่อ-ว
 ช่อ-ว ซ้อ ช่อ-ว เข็ อ-เล.

Baqmoq a leier baqmoq a-lei. Ghawq pavq yama nabawr dur a leir. Ghawqbawr
 lei yama lanrnyoq dur aleir Baqmoq a leier baqmoq a-lei.

บาม็อก อา เล บาม็อก อ-เล. ก่อ-ว ผ่า ขามา น้าบ้อ เดอ อา เล. ก้อพ้อ เล ขามา
 เลย้อ เดอ อ-เล บาม็อก อาเล บาม็อก อ-เล.

Baqmoq a leier baqmoq a-lei. Tiq pavq cevcaev ghoeq kar byan a leir. Tiq bawr
 coer cave mir ma ghoeq ganq byan a leir Baqmoq a leier baqmoq a-lei.

บาม็อก อา เล บาม็อก อ-เล. ทีก พา ซ้อแจ จ้อ คา เบียว อา เล. ทีก บอ ซ้อ คา-ว
 แม มา จ้อก กา เบียว อา เล บาม็อก อา เล บาม็อก อ-เล.

Baqmoq a leier baqmoq a-lei. Cawq ghovq paw nae ba seer a lei . Khawr tsov
 paw nae ba nyoer a leir Baqmoq a leier baqmoq a-lei.

บาม็อก อา เล บาม็อก อ-เล. ซอ โก-ฟ ผ่อ แน้ บา เซอ อา เล. ค้อ โทฟ ผ่อ แน้
 บา น้อ อา เล บาม็อก อา เล บาม็อก อ-เล.

Baqmoq a leier baqmoq a-lei. yaer lei smq pov ciq anr a lei. Car lar smq pov ciq lawvq a leir Baqmoq a leier baqmoq a-lei.

บาม้อก อา เล บาม้อก อ-เล. แย้ เล ชุ่ม โฟ-ว ชี-ว อ้อ อ-เล. ค้า ลา ชุ่ม โฟ-ว ชี-ว ลอ อา เล บาม้อก อา เล บาม้อก อ-เล.

Baqmoq a leier baqmoq a-lei. Jeq ha dae danq mircaq shaqcur a lei. Jeq ha tanq maer jawr e zaqjaq yaw meeq a lei Baqmoq a leier baqmoq a-lei.

บาม้อก อา เล บาม้อก อ-เล. เจ ฮา แด จ่อง หม่อช้อ ฉาซา-ชู อ-เล. เจ้ ฮา ท้า แม จ้อ เออ ย้า-ค-ชา ขอ-ว หม่อ อ-เล บาม้อก อา เล บาม้อก อ-เล.

โดยเพลงเชิดชูดินดีมีคำแปลภาษาไทยว่า พวกเรามีข่าวจะบอกนะ อยากจะบอก ให้เสียงแผ่กระจายนี้ถึงทุกคน โบยาสูบอำข่านั้นใหญ่มากเหมือนใบกล้วย ใบผักกาดของ อำข่านั้นใหญ่เหมือนหูช้าง ลำต้นผักกาดใหญ่เหมือนงวงช้าง ฐูใหม่ พวกเราแค่เด็ดใบผัก 1 ใบเต็มตะกร้า 9 ตะกร้า ตัดต้นยาสูบ 1 ต้น เหมือนตัดไม้ 9 กูเขา แผ่นดินของเรารออำขา เป็นแผ่นดินอุดมสมบูรณ์มากมายเปรียบเหมือนมันหมูที่ชุ่มอ้อมด้วยน้ำมัน และมีผู้คนจิตใจ และน้ำใจดีมากมาย เมื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหานี้ในเพลงบาม้อก-เล (Baqmoq-leir) หรือเพลงเชิดชูดินดีเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ใช้ในการเพาะปลูก ของชนเผ่าอำขาในอดีตได้เป็นอย่างดี มีการเปรียบเทียบว่าใบผัก 1 ใบสามารถใส่ได้ เต็มตะกร้า 9 ตะกร้า ตัดต้นยาสูบ 1 ต้น ใหญ่เท่าตัดไม้ 9 กูเขา และกล่าวถึงพื้นฐานทาง จิตใจและน้ำใจของคนในชนเผ่า สะท้อนให้เห็นว่าในอดีตที่ผ่านมากความเป็นอยู่ของ ชนเผ่าอำขามีความสุขและอุดมสมบูรณ์

3. เพลงร้องปัจจุบันของชนเผ่าอำขา สามารถแบ่งออกได้เป็นสองช่วงเวลากล่าวคือ ช่วงแรกของเพลงจะอยู่ในช่วงของการฟื้นฟูวัฒนธรรมจะอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2515 จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2547 เป็นการนำบทเพลงชนเผ่าและบทเพลงที่แต่งขึ้นใหม่มาใช้นำมาวลชน เพื่อสร้างความรู้สึกรักเผ่าพันธุ์ตนเองและธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเนื้อหาจะมีความเข้มข้น ในด้านการปลุกจิตสำนึกในชนเผ่าและเรื่องความรักของหนุ่มสาว โดยมีการนำเพลงดั้งเดิม หรือที่แต่งขึ้นใหม่ในชนเผ่ามาใส่ทำนองและจังหวะดนตรีสากลเพื่อให้มีความร่วมสมัยมากขึ้นและมีการนำเครื่องดนตรีในชนเผ่ามาผสมผสานในบางเพลง เมื่อผนวกกับเนื้อร้อง และทำนองดนตรีสากลยุคใหม่ จึงได้รับความนิยมในชนเผ่าอำขาจังหวัดเชียงรายเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างการถอดบทเพลงในงานวิจัยได้ดังนี้

เพลง Aqkaq zaqma (อ่าข่า ซักมา – เราชาวอ่าข่า)

* **ท่อนร้อง** - Aqkaq zaq ma laer , Ar dee noeq haw-nae jawr ma laq.

อ่าข่า ซักมา แล , อา คือ เนอ ฮ้อ-แน จอ-ว มา ลา.

Danr tav jawr nae, Aqkaq zanr ghae ngar-e paq.

ดา-ร ทา จอ เน , อ่าข่า ซอ แง-อ แน-เออ ผ่า.

Ar dee aqkaq te lovq aer ngaer nar.

อา คือ อ่าข่า เทอ ลวย แอ แน นา.

Nqkaq tsawr myanr ghae byov lar nga.

นักร่า ซ้อ เมี้ยว แง เบี้ยว ลา ง้า.

Lar-aw, yaw kawr lar-aw, aqkaq zaq yaw kawr lar-aw. Aqkaq tsawr myanr bi jav ma.

ลา-อ , ยอ คอ ลา-อ อ่าข่า ซัก ยอ คอ ลา-อ. อ่าข่า เทอ-ฟ เมี้ยว บี จา มา.

* **ท่อนพูด** - **Kaqzanr tseir-e , Boeq soev smm pyaq. Boer zanr tser-e jaq laq smq yaev ma.**

กาข่า ทีชีนา-เออ , โบ ชุม ชีม เพี้ยว. บ้อ ซา ที-เออ จา ลา ซ้อ ซา มา.

laer aqkaq zaq nae daq ka leivq-e lovq aer. He nar myanr ni zmq cavq dav leivq ma.

เลเออ อ่าข่า ซัก เน ดา คา เล-เออ โล-อี๊ย. เฮอ นา เมี้ยว นี ชุม เซ ดา เลว มา.

* **ท่อนร้อง**- Aqkaq zaqma laer , Ardee noeq hawr-nae jawr-e nar.

อ่าข่า ซักมา แล , อาคือ เนอ ฮ้อ-แน จอ-เออ น้า.

Ardee tseevq ler, Aqkaq zaq-o deq dzaw gevq yawq.

อาคือ ทื่อ-ฟ เล , อ่าข่า ซัก-โอ เด ยอ เกอ-ฟ ยอ-ว.

Yaw mee-q-aer noeq taq , aqkaq tseevq tavq , aqpoeq smr mir-o nae gee lawq.

ยอ มีอ-เอ นือ ทา , อ่าข่า ทื่อ-ฟ ทา, อาโพ่ ชีม มี-โอ แน กือ ลอ.

Lar-aw, yaw kawr lar-aw, aqkaq zaq yaw kawr lar-aw.

ลา-ล , ยอ คอ ลา-ล , อ่าข่า ซัก ยอ คอ ลา-ล.

Aqkaq tsawr myanr lav sav ma.

อ่าข่า ซอ เมี้ยว ลา ซา มา.

* **ท่อนพูด** - **Aqdee aqkaq zaq tsawr jeq maq bi byov ir mawvq nar.**

อาคือ อ่าข่า ซัก จอ เจ มา บี เบี้ยว เออ เมี้ยว นา.

Aqdee aqkaq-e tseevq dzaw gevq de.

อาคือ อ่าข่า-เออ ทื่อ-ฟ ดอ เกอ เด.

โดยเพลงเราชาวอ่าข่ามีคำแปลภาษาไทยว่าเราชาวอ่าข่าพวกเราเคยคิดอยู่บ้างไหม ชุมมมิโอเทพผู้ให้กำเนิดเผ่าพันธุ์อ่าข่า นั้น ทำให้พวกเรามีการสืบทอดเชื้อสายชาวอ่าข่า มาจนทุกวันนี้ เรามีรายชื่อบรรพบุรุษเป็นของเผ่าพันธุ์ตนเองที่ได้สืบสานกันต่อๆ มา พวกเราไม่อาจที่จะลืมรายชื่ออื่นได้ หากเราลืมรายชื่อบรรพบุรุษ เราก็จะลืมเผ่าพันธุ์เราเอง ขอให้เราอ่าข่าทุกคนช่วยสืบสานเรื่องราวอ่าข่าเพื่อเผ่าพันธุ์ที่ยั่งยืนสืบไป เมื่อนำมิวสิคราะห์ จะเห็นว่าเป็นเพลงร้องที่สื่อสารให้ตระหนักถึงความเป็นชนเผ่าอ่าข่า ที่กล่าวถึง ความเป็นชนชาติของชาวอ่าข่า การสืบเชื้อสายจากเทพชุมมมิโอ ซึ่งเป็นเทพบิดาของเผ่าพันธุ์อ่าข่า และสืบสายกันลงมาอีก 13 ชั่วโมง เวลาที่คนอ่าข่ารำยชื่อการสืบสายของคนจะมีชื่อ ต้นตระกูลของเขารวมอยู่ด้วยเสมอ การรำยรายชื่อบรรพบุรุษจนครบองค์ ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมชนเผ่าอ่าข่าซึ่ง ไม่มีในชนเผ่าอื่นเพราะชนเผ่าอ่าข่าถือว่าหากลืมรายชื่อบรรพบุรุษก็หมายถึงการลืมเผ่าพันธุ์ตนเองนั่นเอง

ส่วนเพลงร้องช่วงเวลาที่สองซึ่งเป็นช่วงเวลาในปัจจุบันของชนเผ่าอ่าข่า ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปอย่างมากมีการรับเอาแนวเพลงและทำนองเพลงจากต่างประเทศ มาดัดแปลงมากขึ้นเรื่อยๆ เนื้อหาที่มีความเป็นสากลและเริ่มขาดเอกลักษณ์ของบทเพลงร้อง ในอดีตที่ผ่านมาของชนเผ่าอ่าข่า

4. จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับบทเพลงร้องของชนเผ่าอ่าข่า ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเพลงร้องในยุคปัจจุบันของชนเผ่าอ่าข่า ได้แก่ คุณไกรสิทธิ์ สิทธิโชค ในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมอ่าข่า เกี่ยวกับการแบ่งยุคเพลงร้องของอ่าข่าว่าเพลงใดอยู่ในยุคใดให้ชัดเจน, คุณพิทพงศ์ สะโง้ ในฐานะนักแต่งเพลงอ่าข่ายุคปัจจุบันในช่วงระยะเวลาแรกที่เน้นด้านความมีวัฒนธรรมของชนเผ่าอ่าข่า และ คุณอาพี สะโง้ นักดนตรีเพลงรุ่นใหม่ของอ่าข่า ในฐานะผู้สร้างทำนองเพลงร้องอ่าข่าในยุคปัจจุบันระยะเวลาแรก ได้ข้อสรุปคือ เพลงที่อยู่ในช่วงแรกของยุคปัจจุบันเป็นห้วงเวลาของการฟื้นฟูวัฒนธรรม ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่มาจากสมาคมเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมอ่าข่า เชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการนำบทเพลงชนเผ่ามารวบรวมพร้อมทั้งสร้างบทเพลงใหม่มาใช้ในการปลูกจิตสำนึกในมวลชนของอ่าข่า ให้มีความรู้สึกรักกับเผ่าพันธุ์ตนเองและธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม การฟื้นฟูวัฒนธรรมด้วยเพลงจึงมีความสำคัญยิ่งขาดในการสื่อสารด้วยบทเพลงภายในชนเผ่าด้วยภาษาชนเผ่าและประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมากส่งผลให้เพลงร้องมีความแพร่หลายยังสามารถคงอยู่ตามยุคสมัยได้ และกลายเป็นต้นแบบของเพลงในห้วงระยะเวลาที่ 2 ในเวลาต่อมา

5. จากการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้จัดประชุมในหัวข้อหลักคือ “บทเพลงร้องชนเผ่าอ่าข่าจากอดีตถึงปัจจุบัน” ได้ข้อสรุปในเวทีประชุมว่า บทเพลงร้องในอดีตควรพิจารณาถึงระยะเวลาที่ชนเผ่าอ่าข่าอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นเกณฑ์ซึ่งจะอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 110 ปี โดยมีผู้อาวุโสบางท่านกล่าวว่าเพลงร้องบางเพลงมีอายุถึง 2000 ปี นั้นยังไม่มีข้อยุติ เพราะไม่มีหลักฐานชี้ชัดในประวัติศาสตร์ชนเผ่า แม้ว่ามีบางเพลงที่เป็นเพลงที่ร้องมาอย่างยาวนานในชนเผ่าก็ตาม แต่หากถือว่ากลุ่มอ่าข่าที่อพยพมาจากประเทศจีนจนในที่สุดอพยพเข้าสู่ประเทศไทยแล้วความชัดเจนในบทเพลงร้องน่าจะอยู่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาเพลงร้องในชนเผ่าอ่าข่า มีดังต่อไปนี้

1. สำหรับการพัฒนาดนตรีเพลงในชนเผ่าอ่าข่า เพลงร้องในอดีตมีการนำเสนอด้วยความหมายทางนัยยะเป็นอย่างมากขาดความเข้าใจ นี่คือสาเหตุสำคัญที่ทำให้บทเพลงร้องในอดีตขาดความร่วมสมัย (Contemporary Song) จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่เยาวชนอ่าข่ารุ่นใหม่ขาดความสนใจ กลุ่มผู้นำในชนเผ่าจึงควรเร่งให้มีการฟื้นฟูวัฒนธรรมในส่วนนี้ โดยเร่งด่วน เช่น การแปลบทเพลงร้องให้ง่ายต่อความเข้าใจและมีความร่วมสมัยมากขึ้น
2. ในแง่กระบวนการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชนเผ่าอ่าข่าต่อบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่ชนเผ่าอ่าข่า ควรใช้การสร้าง ความเข้าใจบริบทและสาระทางวัฒนธรรมชนเผ่าอ่าข่าให้มากขึ้น ในลักษณะการให้ความรู้และการจัดการการเรียนรู้ (Knowledge Management) ในเรื่องของชนเผ่าอ่าข่าและควรเผยแพร่เพลงร้องในอดีตและปัจจุบันของชนเผ่าผ่านสื่อมวลชน หรือสื่อออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งในแง่ของภาษา อ่าข่า วัฒนธรรม และเนื้อเพลงให้ได้รับรู้แพร่กระจายในวงกว้างมากกว่าที่เป็นอยู่

รายการอ้างอิง

- ศูนย์แม่โจศึกษา ภายใต้สถาบันเอเชียศึกษา. (2553). **กรอบความร่วมมือของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.mekongchula.com/views/Mekong>.
- มูลนิธิกระเจงกา โครงการพิพิธภัณฑ์ชาวเขาออนไลน์. (2551). **ชนเผ่าอ่าข่า**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.openbase.in.th/node/1423>.
- สวัสดิศตทคอม. (2557). **ชนเผ่าอ่าข่า-ประวัติความเป็นมา**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.sawadee.co.th/thailand/hilltribes/akha.html>.
- บ้านจอมยุทธ. (2557). **ทฤษฎีการสื่อสาร**. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://www.baanjomuyut.com/library/communication_theory/03_2.html.
- พิทพงษ์ สะใจ. บทสัมภาษณ์ : เพลงร้องอ่าข่ากับการฟื้นฟูวัฒนธรรม. 3 สิงหาคม 2559.
- พิรยุทธ โอพันธ์. (2556). **ทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพกรณีศึกษางานวิจัยเรื่อง : การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมลายูและชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาสัมมนาการสื่อสาร 1. พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
- ภัตรา ชนะชัย. (2550). **แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร**. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2554, จาก www.multiply.multiplycontent.com.
- สมาคมเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมชาวอ่าข่า จังหวัดเชียงราย. (2557). **ข้อมูลวัฒนธรรมชนเผ่าอ่าข่า**. เชียงราย : สมาคมฯ.
- สำนักศิลปะและวัฒนธรรม. (2554). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาสำนักศิลปวัฒนธรรมระยะเวลา 2554 – 2558**. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- หกเผ่าชาวดอย. (2550). สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.hilltribe.org>.
- อาทู่ ป่อแจ้. ผู้อำนวยการสมาคมเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมชาวอ่าข่า จังหวัดเชียงราย. บทสัมภาษณ์ : **บทเพลงร้องชนเผ่าอ่าข่า**. 10 กรกฎาคม 2559.
- อาพี สะใจ. บทสัมภาษณ์ : **เพลงร้องอ่าข่า**. 3 สิงหาคม 2559.
- Edward T.Hall. (1981). **Beyond Culture**. Anchor books. Doubleday.
- Geert Hofstede & Gert Jan Hofstede. (2005). **Cultures and Organizations : Software of the mind**. Revised and Expanded 2nd edition, The McGraw-Hill Companies.
- Stephan Dahl. (2005). **Intercultural Research : The Current State of Knowledge**. Retrieved December 15, 2012. Website : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id= 658202.
- Thomas J.Knutson. (2005). **Tales of Thailand : Lesson from the land of smile**. Retrieved October 10, 2012. Website : www.fulbrightthai.org/data/TALES/THAILAND.doc.